

I

Spoorslags reed Larry Angeluzzi trots op zijn gitzwarte paard door de smalle straat die werd gevormd door de twee enorme muren van de woonkazernes. Op de met blauwe leisteen bedekte stoep van die straat hielden de kleine kinderen op met hun spelletjes om in stille bewondering naar de ruiter te kijken die zijn rode lantaren in een grote boog rondzwaaide. Als de hoefijzers van zijn paard de treinrails raakten die in het plaveisel van Tenth Avenue lagen, vlogen de vonken in het rond. Achter de ruiter met zijn rode lantaren volgde langzaam de goederentrein, die zich noordelijk van het St. John's Park station in Hudson Street voortbewoog.

In 1928 gebruikte de New York Central Railroad de straten van de stad om de treinen van het noorden naar het zuiden te verplaatsen. De wagons werden begeleid en voorafgegaan door treingleiders te paard die het verkeer waarschuwden. Over enkele jaren zou dit niet meer nodig zijn en zou een lang viaduct de treinen door de stad brengen, zonder het verkeer overlast te bezorgen. Maar Larry Angeluzzi, die met geen mogelijkheid kon weten dat hij de laatste van de 'dummy boys' was en dat hij al spoedig niet méér zou zijn dan een stukje stedelijke geschiedenis, zat even kaarsrecht en arrogant op de rug van zijn paard als welke cowboy ook. Zijn sporen bestonden uit een paar witte, linnen schoenen met rubberzolen en zijn sombrero was een puntige muts, versierd met de uniformknopen van de spoorwegmaatschappij. Zijn uit grof katoen gemaakte broekspijpen werden even boven de enkels bijeengehouden door glanzende, verzilverde broekveren, zoals die ook door fietsers werden gebruikt.

Hij draafde in een korte galop door de hete zomernacht over de prairie, die bestond uit een in steen opgetrokken stad. Er zaten vrouwen op kisten te kwebbelen, terwijl de mannen op de hoeken van de straten De Nobilisigaren rookten en de kinderen hun leven riskeerden met gevaarlijke spelletjes. Ze verlieten hun uit blauwe leisteen opgetrokken eilanden om op de langzaam voortsukkelende trein te springen. Alles bewoog zich in het walmende, gelige licht van de straatlantarens en de kale, gloeiend hete lampen in de etalages van de snoepwinkel. Een frisse wind uit de richting van Twelfth Avenue, de betonnen oever van de Hudson, gaf bij iedere kruising

paard en rijder enige afkoeling, evenals de hete, zwarte locomotief, die als waarschuwing onophoudelijk zijn stoomfluit liet horen.

In 27th Street was de muur aan Larry Angeluzzi's rechterkant ter lengte van één blok gesloopt. Deze opengevallen plaats was nu het Chelsea Park, vol met de donkere, zittende gestalten van kinderen, die op de grond waren neergestreken om naar de gratis voorstelling van de openluchtbioscoop te kijken. Op het verre, reusachtig grote witte filmdoek zag Larry Angeluzzi een monsterachtig groot paard met ruiter in het valse zonlicht met overdonderende snelheid op zich afkomen. Hij voelde hoe zijn paard verschrikt de voorbenen omhooggooide toen zijn heen en weer zwaaiende hoofd deze enorme spookbeelden in het oog kreeg. Even later waren ze de kruising van 28th Street voorbij, waar de straat weer ommuurd was.

Larry was nu bijna thuis. Daar was de voetgangersbrug die bij 30th Street Tenth Avenue overspande. Als hij eenmaal onder de brug door was, zou hij thuis zijn en was zijn werk afgelopen. Hij zette zijn muts wat zwieriger op zijn hoofd en ging nog wat rechtop in het zadel zitten. Alle mensen die tussen 30th en 31st Street op het trottoir zaten, waren familieleden en vrienden. Larry bracht zijn paard in galop.

Snel reed hij onder de brug door en zwaaide naar de kinderen die boven hem over de leuning hingen. Voor de mensen op het trottoir aan zijn rechterkant dwong hij het paard op de achterbenen te gaan staan en de voorbenen hoog in de lucht te gooien, om daarna het dier naar links te wenden en het spoorwegterrein op te rijden dat tot aan de Hudson een uitgestrekte stalen vlakke vormde, waardoor weer de nodige vonken ontstonden.

Achter hem braakte de locomotief grote wolken witte stoom uit, waardoor als bij toverslag de brug en de kinderen die erop stonden verdwenen, en achter die wolken stegen kreten van verrukking op naar de bleke, bijna onzichtbare sterren. De goederentrein reed met een boog het spoorwegemplacement op, waarna de brug weer zichtbaar werd, en de talloze door de stoom nat geworden kinderen stormden hals-over-kop de trappen van de brug af om langs de weg verder te rennen.

Larry bond zijn paard aan een paal dicht bij de loods van de wisselwachter en ging vervolgens op de bank zitten die tegen de loods stond. Aan de andere kant van de weg en als op een vlak scherm geschilderd, kwam de vertrouwde wereld waar hij zo van hield langzaam maar zeker tot leven.

De helder verlichte bakkerswinkel lag niet ver van de hoek van 30th Street en zijn versierde citroenijsbar was omringd door kinderen. De *panettiere* vulde persoonlijk de witgerande papieren bekers met kersrode, bleekgele en glanzend witte porties ijs. Hij bediende de kinderen royaal, want hij was een rijk man, die zelfs de paardenraces bezocht om daar zijn geld te verkwisten.

Naast de bakkerswinkel, in de richting van 31st Street, lag de kruidenierswinkel. De etalages waren gevuld met gele blokken *provolone* in glanzende, waskleurige zakken, en met prosciutto, vlezige driehoeken die in vrolijk gekleurd papier waren verpakt. Verderop zat de kapper, voor knippen gesloten maar open voor alle soorten kaartspel. Maar zelfs wanneer de winkel was opengesteld voor de kaartspelers, keek de jalouse kapper goed toe of er ook maar iemand de zaak binnenging met een pasgeknipt hoofd dat niet het stempel van zijn vakkundige schaar droeg. De kinderen knielden op het trottoir en waren nijver als mieren. Bijna onzichtbaar in hun zwarte kleding vormden de vrouwen kleine, donkere heuveltjes voor de ingang van elk grijs appartementsgebouw en uit ieder heuveltje steeg een fluisterend gegons van boos gebabbel op naar de zomerse sterrenhemel.

De op een dwerg lijkende wisselwachter kwam tussen de rails vandaan en zei: 'Geen treinen meer vanavond, jong.' Larry maakte zijn paard los, besteeg het en dwong het dier te keren en zijn voorbenen hoog in de lucht te gooien. Toen het paard zich op zijn achterbenen hoog in de lucht verhief, leek de rij woonkazernes die de westelijke muur van de stad vormde, als een soort zeildoek naar Larry over te hellen. In het open raam van zijn eigen huis, op de bovenste verdieping recht tegenover hem, zag Larry een donkere gestalte; dat kon niemand anders zijn dan zijn broertje Vincent.

Larry zwaaide, maar de donkere figuur in het raam beantwoordde zijn groet niet. Hij zwaaide nog een keer. In de muur waren slechts enkele verspreide lichtvlekken te zien. Iedereen was op straat en iedereen keek naar hem. Hij sloeg het paard tegen de hals en reed in galop over de kinderhoofdjes van Tenth Avenue naar de stal in 36th Street.

Eerder die avond, toen het nog schemerde en Larry Angeluzzi zijn paard in St. John's Park zadelde, maakte zijn moeder, Lucia Santa Angeluzzi-Corbo, tevens moeder van Octavia en Vincenzo Angeluzzi en weduwe van Anthony Angeluzzi, nu de echtgenote van Frank Corbo en moeder van zijn drie kinderen Gino, Salvatore en Aileen, zich klaar om haar lege flat te verlaten, om te ontsnappen aan de verstikkende zomerhitte en de avond in hakketakkend gebabbel met haar burens door te brengen. Maar vooral om op haar kinderen te passen, die in het donker op straat speelden.

Lucia Santa voelde zich vanavond bijzonder op haar gemak. De zomer was altijd een prettige tijd. Dan waren de kinderen nooit verkouden, hadden ze geen koorts en hoefde ze zich al evenmin zorgen te maken over warme jassen, handschoenen, laarzen voor de sneeuw of extra geld voor schoolvoorzieningen. Iedereen probeerde de avondmaaltijd zo snel mogelijk te laten verlopen om te kunnen wegglijpen uit de bedompte kamers en mee te leven met de gebeurtenissen op straat, waar geen ruzies voorkwamen. De woning was gemakkelijk schoon te houden, want ze was vrijwel doorlopend

leeg. Maar voor Lucia Santa was het het allerprettigste dat haar avonden vrij waren, aan haar toebehoorden. De straat was de plaats waar men elkaar ontmoette en de zomer was de aangewezen tijd om van de burens vrienden te maken. Haar zware, ravenzwarte haren lagen in een knot achter op haar hoofd en ze droeg een schone, zwarte japon. Ze nam de rugloze keukenstoel en liep de vier trappen af om een plaatsje op de straat te zoeken.

Je zou kunnen zeggen dat elke woonkazerne een eigen dorpsplein had en ieder plein zijn eigen groepje vrouwen, allen in het zwart gekleed. Ze zaten op de krukken en kisten en deden meer dan alleen maar babbelen en roddelen. Ze praatten over vroeger, debatteerden over moraal en sociale wetten, maar altijd hadden de sociale en morele omstandigheden in het bergdorp in zuidelijk Italië, waaraan zij vele jaren geleden ontsnapt waren, de voorrang. En hoe genoten zij van hun geliefde fantasieën! Zoals: hoe zouden de zaken staan als hun strenge vaders door het een of andere wonder naar hier konden worden overgebracht en ze geconfronteerd werden met de moeilijkheden waar zij elke dag opnieuw voor gesteld werden? Of hun moeders, met de snel uitschietende, grove handen? Wat zou er gegild en geschreeuwd zijn als zij als dochters hadden gedurfd wat deze Amerikaanse kinderen durfden? Indien zij het al gewaagd hadden.

De vrouwen praatten over hun kinderen alsof het vreemden waren. Het favoriete onderwerp van gesprek was hoe de onschuldigen door het nieuwe vaderland bedorven werden. Neem nu bijvoorbeeld Felicia, die om de hoek van 31st Street woonde. Wat voor soort dochter was zij dat ze haar wittebroodsweken niet wilde onderbreken toen haar werd verteld dat haar grootmoeder zwaar ziek was en haar eigen moeder nog wel het nieuws kwam brengen? Je reinste hoer! Nee, zij namen bepaald geen blad voor de mond. Felicia's moeder had het hele verhaal zelf rondgebazuind. En dan die zoon, die arme man, die een jaar later weigerde te trouwen toen zijn vader hem dit opdroeg? Ach, ach, wat waren ze toch oneerbiedig! *Figlio disgraziato*. Zoiets zou in Italië nooit gebeuren. De vader zou zijn arrogante zoon doden, ja, inderdaad, doden! En wat die dochter betreft? In Italië – de moeder van Felicia vloekte met een stem die nog beefde van woede, hoewel dit alles al drie jaar geleden gebeurd was, de grootmoeder volledig was hersteld en de kleinkinderen het licht van haar leven waren – ach, in Italië zou de moeder haar hoer van een dochter de bruidskamer uitgesleurd hebben om haar bij haar haren naar het ziekenhuisbed te slepen. Ach, *Italia, Italia*. Hoe was de wereld veranderd, en het was er niet beter op geworden! Waarom waren ze zo krankzinnig geweest dat land te verlaten, waar de vaders hun bevelen gaven en de moeders door hun kinderen met eerbied behandeld werden? Ieder op haar beurt vertelde over de onbeschaamdheid en het verzet van de kinderen, waarbij ze er wel voor zorgden de nadruk te leggen op hoe

heldhaftig ze geweest waren en hoe ze geleden hadden. Hoe de kinderen hun woede en verzet hadden uitgespuwd en slechts gered konden worden door een strenge toepassing van de Italiaanse discipline – de scheerriem of de *tackeril*. En aan het einde van ieder nieuw verhaal zei iedere vrouw haar requiem op. *Mannaggia America – Vervloekt Amerika!* Maar tijdens de hete zomeravonden klonken hun stemmen hoopvol en met een kracht en een zekerheid die ze in hun moederland nooit gekend hadden. Hier hadden ze geld op de bank, kinderen die konden lezen en schrijven, kleinkinderen die op zijn minst professor zouden worden als alles goed ging. Met een gevoel van schuldbevuste trouw spraken zij over zeden en gewoonten die zij zelf met voeten getreden hadden.

Maar de waarheid lag anders. Deze vrouwen van het land, deze vrouwen van de in de bergen gelegen boerderijen, wier vaders en grootvaders gestorven waren in dezelfde kamers waarin zij geboren waren, deze vrouwen hielden van het kletterend geraas van de stad, het gedender van de treinen op het emplacement aan de andere kant van de straat, de lichten boven de Palisades ver over de Hudson. Als kinderen hadden zij in eenzaamheid geleefd, op een land dat zo arm was dat de mensen langs de berghellingen uitzwermden teneinde een bestaan te vinden.

Hun moed had hen ten slotte bevrijd. Zij waren pioniers, hoewel zij de wijde Amerikaanse vlakten nooit betreden hadden en nooit het stof van de prairie onder hun voeten gevoeld hadden. Zij waren een droeviger wildernis binnengekomen, waar de taal hun vreemd was en waar hun kinderen werden opgenomen in een ander ras. Het was de prijs die betaald moest worden.

Lucia Santa had zwijgend geluisterd. Ze wachtte op haar vriendin en bondgenote Zia Louche. Ze zat daar rustig en verzamelde al haar kracht en energie voor de lange uren genoeglijk gekrakeel die nog voor haar lagen. De avond was nog jong en zij zouden niet voor middernacht hun huizen binnengaan. Eerder zouden de kamers niet koel en leefbaar zijn. Ze vouwde haar handen in haar schoot en keerde haar gezicht naar het zachte briesje, dat vanuit de rivier aan het einde van Twelfth Avenue op hen toe kwam.

Lucia Santa was een kleine, zware en aantrekkelijke vrouw, geestelijk en lichamelijk kerngezond, vol moed en zonder enige vrees voor het leven en zijn gevaren. Maar toch ook weer niet roekeloos of onbekommerd. Ze was sterk, ervaren, omzichtig en waakzaam, goed toegerust voor de grote verantwoordelijkheid om een groot gezin naar volwassenheid en vrijheid te leiden. Haar enige zwakte was dat ze de natuurlijke sluwheid en slimheid miste die voor veel mensen zoveel meer waard is dan deugdzaamheid.

Toen ze nog maar zeventien jaar oud was, nu ruim twintig jaar geleden, had Lucia Santa huis en haard in Italië verlaten. Ze reisde over drieduizend

kilometer onbekende zee naar een vreemd land en een vreemd volk en begon daar aan een leven met een man die zij alleen kende uit de tijd dat zij samen als onschuldige kinderen gespeeld hadden.

Dikwijls had ze dit verhaal verteld, waarbij ze haar hoofd had geschud over haar dwaze daad, maar niettemin was ze er trots op. Het moment in haar leven was gekomen waarop haar vader haar, zijn favoriete dochter, met hardvochtig medelijden had verteld dat ze niet op een bruidsschat kon rekenen. Daar bracht de boerderij niet voldoende voor op en er waren schulden. En het zag ernaar uit dat het leven nog moeilijker zou worden. Zo stonden de zaken. Er kon hoogstens een echtgenoot gevonden worden voor wie de liefde op de tweede plaats kwam.

Op datzelfde ogenblik had ze alle eerbied en liefde voor haar vader, voor haar huis en haar land verloren. Een bruid zonder bruidsschat, zonder een linnenuitzet, was een schande, zoals het ook een schande was als een bruid het huwelijksbed verliet zonder dat het laken bloedvlekken vertoonde. Erger zelfs, want ze kon geen toevlucht zoeken in list en bedrog en de huwelijksnacht ook niet zo regelen dat deze direct voor de menstruatie viel. Dat konden mannen vrouwen nog wel vergeven. Maar welke man zou een vrouw nemen die het stempel van bittere armoede met zich meedroeg?

Alleen de armen, de werkelijk armen, kunnen de schande van de armoede begrijpen, een schande die groter is dan die van de grootste zondaar. Want de zondaar die door zijn betere ik wordt overwonnen, is in dit opzicht de overwinnaar. Maar de armen zijn waarlijk overwonnen, zowel door hun *padrones* als door het lot en de tijd. Het zijn bedelaars, afhankelijk van liefdadigheid. Voor de armen die eeuwenlang arm zijn geweest, is de adel van eerlijke arbeid niet meer dan een legende. Hun deugdzaamheid heeft hun slechts vernedering en schande gebracht.

Maar Lucia Santa was hulpeloos, hoewel haar sombere, groeiende woede voortduurde. Toen kwam die brief uit Amerika. Een jongen van een naburige boerderij, haar speelgenootje toen zij beiden nog kinderen waren, had geschreven en gevraagd of zij bij hem in dit nieuwe land wilde komen. Het werd allemaal op de voorgeschreven wijze door de beide vaders geregeld. Lucia Santa trachtte zich het gezicht van de jongen te herinneren.

En zo werden Lucia Santa en twee andere meisjes uit het dorp op een zonnige, Italiaanse dag door hun wenende ouders, tantes en zusters eerst naar het stadhuis en vervolgens naar de kerk begeleid. De drie meisjes gingen aan boord, bruidjes die met de handschoen getrouwd waren en die, op weg van Napels naar New York, voor de wet Amerikanen waren.

Als in een droom betrad Lucia Santa dit land van steen en staal, ging diezelfde avond naar bed met een vreemde die haar wettelijke echtgenoot was, baarde van die vreemde twee kinderen en was in verwachting van de

derde toen hij zich, weerloos, liet doden bij een van die ongelukken die onderdeel uitmaakten van de opbouw van het nieuwe land. Ze aanvaardde dit alles zonder zelfbeklag. Het is waar, ze treurde, maar dat was niet hetzelfde. Ze smeekte het lot alleen maar om barmhartigheid.

Hoewel ze weduwe was, die bovendien een kind bij zich droeg, nog jong maar met niemand tot wie ze zich kon wenden, bezweek ze nooit onder angst of wanhoop. Ze bezat een enorme innerlijke kracht, niet ongevoel bij vrouwen, en ze wist haar tegenspoed te dragen. Maar ze was niet van steen. Haar lot stemde haar niet bitter. Dat liet ze over aan haar vrienden en burens – deze burens die nu met haar zo vertrouwd de zomeravond deelden. Ach, die jonge vrouwen, die jonge moeders, al die andere jonge, Italiaanse vrouwen in dit vreemde land. Boezemvriendinnen waren het, stuk voor stuk. Hoe haastten zij zich altijd naar elkaars appartementen, de trappen op en af, en ook naar de aangrenzende woningen. ‘*Cara Lucia Santa, moet je dit gerecht eens proeven.*’ Een vleeschotel van een nieuw soort worst, een paaspastei met tarwekorrels en gesmolten kaas met een korstje, geglaceerd met eieren, of vleezige ravioli voor een naamdag van een heilige, met een heel speciale vleessoort en tomatensaus. Al die zenuwachtige opwinding, al die complimenten, kopjes koffie en vertrouwelijkheden, en dan al die beloften peettante te willen zijn voor het nog ongebooren kind. Maar na haar rampspoed, na het medelijden in het begin en het rouwbeklag, toonde de wereld haar ware gezicht aan Lucia Santa.

De begroetingen waren koel, de deuren gesloten en de toekomstige peettantes verdwenen. Wie wenst vriendelijk te zijn tegen een jonge, warmbloedige weduwe? Echtgenoten waren vaak zwak en er kon weleens om hulp en bijstand gevraagd worden. In de overbevolkte appartementgebouwen leefde men dicht bij elkaar en was een jonge vrouw zonder man een dreigend gevaar. Ze kon de mannen hun geld en goederen ontnemen, zoals een bloedzuiger bloed zuigt. Ze waren weliswaar niet kwaadwillig, maar toonden slechts de omzichtigheid die de armen eigen is, waar zo gemakkelijk mee te spotten valt als er geen begrip is voor de angsten die armoede kweekt.

Eén vriendin bleef haar trouw. Zia Louche, een oude, kinderloze weduwe, kwam haar helpen, hield de vaderloze Vincenzo ten doop toen hij geboren was en kocht voor haar petekind een prachtig gouden horloge toen hij aangegeven werd, zodat Lucia Santa haar hoofd hoog kon houden. Want zo'n prachtig en waardevol geschenk was een bewijs van eerbied en vertrouwen. Maar Zia Louche was wel de enige en toen de periode van rouw voorbij was, bezag Lucia Santa de wereld met nieuwe en wijzere ogen.

De tijd heelt alle wonden en nu waren zij allemaal weer vriendinnen. Misschien – wie zal het zeggen? – was de jonge weduwe wat hard in haar oordeel geweest, want het diende gezegd dat deze zelfde burens, ook al was

dat in hun eigen belang, haar hadden geholpen een tweede echtgenoot te vinden die haar kinderen zou kunnen voeden en kleden. Er was een kerke-lijk huwelijk geweest. En diezelfde burens hadden haar een onvergetelijke huwelijksdag bezorgd. Maar nooit liet Lucia Santa zich opnieuw door de wereld bedriegen.

En op deze drukkende zomeravond, nu haar kinderen uit haar eerste huwelijk volwassen en in veilige haven waren en de kinderen uit haar twee-de huwelijk niet langer klein, met uitzondering van Lena, en ze bovendien geld op de spaarbank had, nu, na twintig jaar strijd en leed, genoot Lucia Santa Angeluzzi-Corbo van dat kleine beetje geluk dat de armen ten deel valt na inspanning van alle krachten, het ogenblik dat zij geloven dat de strijd gestreden is en dat met het nodige beleid hun levens buiten gevaar zijn. Ze had reeds een leven geleid; het verhaal was ten einde.

Genoeg zo. Daar kwam Zia Louche het kringetje compleet maken. Lucia Santa gaf de anderen nu haar volle aandacht, klaar om de stroom van gebabbel binnen te treden. Ze zag hoe haar dochter Octavia de hoek van 30th Street omkwam en langs de panettiere met zijn rode, glazen doos met pizza's en lichtgekleurde blikken met citroenijs liep. Toen verloor Lucia Santa haar dochter weer uit het oog. Gedurende een verblindend ogenblik was haar blik op het houten tonnetje van de panettiere gericht, dat boorde- vol was met koperen centen en glanzende zilveren dubbeltjes en kwartjes. Even voelde ze de woede in zich oplaaien over het feit dat zij nooit zulk een schat zou bezitten en dat het lot de lelijke bakker zo welgezind was. Maar toen zag ze de vrouw van de panettiere – oud, besnord en niet langer in staat kinderen te baren – die het houten tonnetje met de koperen en zilve- ren muntstukken zorgvuldig bewaakte en wier gerimpelde drakenogen op deze zomerse avond vuur schoten.

Lucia Santa voelde dat Octavia naast haar op de kruk was komen zitten, want hun heupen en dijen raakten elkaar. Dit feit irriteerde de moeder altijd bijzonder, maar ze wist ook dat haar dochter zich beledigd zou voelen als ze wat opzij zou schuiven, en dus berustte ze er maar in. Toen ze haar dochter op een vreemde manier aantrekkelijk en volgens Amerikaanse mode gekleed zag zitten, glimlachte ze stiekem naar haar oude vriendin Zia Louche, een glimlach die zowel haar trots als spottende ironie liet zien. Octavia, die in het bijzijn van de oudere vrouwen eerbiedig zweeg, maar wie ook niets ont- ging, zag en begreep de glimlach. Niettemin was ze in de war gebracht, opnieuw in de war gebracht door het karakter van haar moeder.

Het was alsof haar moeder kon begrijpen dat Octavia ernaar verlangde dat- gene te worden wat deze vrouwen stuk voor stuk niet waren! Met de dwaze en doorzichtige schranderheid van de jeugd droeg ze een blauw pakje dat haar borsten verborg en de ronding van haar heupen verhulde. Ze droeg witte

handschoenen, net als haar lerares op de middelbare school. Ze had zware, donkere wenkbrauwen, die, deugdzaam als ze was grootgebracht, niet uitgetrokken waren. Met weinig hoop op succes perste ze haar volle rode lippen met een denkbeeldige strengheid op elkaar. Ook haar ogen stonden ernstig. En dit alles had geen ander doel dan de overstelpende zinnelijkheid, die de ondergang van de vrouwen rondom haar had teweeggebracht, te verbergen. Want Octavia redeneerde dat als ze die vreselijke, onbekende behoefte bevredigde, alle andere beloften zouden bedaren, en ze voelde een verschrikt medelijden met deze vrouwen, die in een droomloze slavernij waren gedwongen, hun opgelegd door kinderen en de onbekende geneugten van een huwelijksbed.

Dit zou háár lot niet worden! Ze zat daar met gebogen hoofd en luisterde als Judas; terwijl ze liet voorkomen of ze een van de getrouwen was, maakte ze plannen voor verraad en ontsnapping. In dit uitsluitend door vrouwen gevormde gezelschap deed ze haar jasje uit. De witte blouse met het kleine, rood gestreepte dasje was verleidelijker dan ze ooit had kunnen veronderstellen. Geen enkele vermomming kon de volheid van haar borsten verhullen. Het zinnelijke gezicht, de krans van blauwzwarte krullen en de grote, vochtige ogen, dit alles spotte met de stemmigheid van haar kleding. Zelfs met voorbedachten rade had ze zichzelf niet uitdagender kunnen maken dan ze nu in haar onschuld gedaan had.

Lucia Santa pakte het jasje aan en vouwde het over haar arm, een gebaar van moederlijke liefde, maar tegelijkertijd een gebaar dat bezit en macht over haar dochter betekende. Maar voor alles een gebaar van verzoening, want eerder die avond hadden moeder en dochter ruzie gehad.

Octavia wilde de avondschool doorlopen en onderwijzeres worden. Maar Lucia Santa weigerde hiervoor haar toestemming te geven. Nee, er bestond alle kans dat ze ziek zou worden wanneer ze zowel zou werken als de avondschool volgen. ‘Waarom? Waarom?’ had haar moeder gevraagd. ‘Jij goede naaister, jij goed geld verdienen.’ Puur bijgeloof deed haar moeder het bezwaar maken. Deze loopbaan was bekend terrein. Het leven verliep niet altijd voorspoedig en het was gevaarlijk om een nieuwe weg te volgen. Je onderwierp jezelf aan de genade en barmhartigheid van het lot. Haar dochter was nog te jong om dit te begrijpen.

Onverwacht en met een beschaamd gezicht had Octavia gezegd: ‘Ik wil gelukkig zijn.’ Haar moeder was razend geworden en had smalend wat gemompeld. De moeder die altijd het speelse gedrag van haar dochter had verdedigd, haar interesse in boeken, haar op maat gesneden mantelpakjes die even aanstellerig waren als het dragen van een lorgnet. In het volmaakte Engels van een naïef meisje had haar moeder haar nagedaan en gezegd: ‘Je wilt gelukkig zijn.’ Met dodelijke ernst had ze daarna in het Italiaans gezegd: ‘Dank God dat je leeft.’

In de koele avondlucht aanvaardde Octavia het vredesgebaar van haar moeder en zat gracieus met de handen in haar schoot gevouwen naast haar. Terwijl ze terugdacht aan deze ruzie peinsde ze over het mysterie van haar moeders volmaakte Engels wanneer zij haar kinderen na-aapte. Uit een ooghoek zag Octavia de donkerharige zoon van de panettiere, Guido, die in de zomeravondwarmte weifelend naar de door haar blouse gevormde lichte vlek toe kwam lopen. In zijn donkere, sterke hand droeg hij een grote beker vruchtenijs, citroen en sinaasappel, die hij, toen hij bij het groepje was gekomen, aan haar gaf. Bijna buigend en snel fluisterde hij iets wat klonk als ‘Mors niet op je blouse’, om daarna weer haastig naar de ijsbar terug te gaan, waar hij zijn vader hielp. Octavia glimlachte, nam uit beleefdheid een paar hapjes en gaf de beker toen aan haar moeder, die een ware hartstocht voor ijs koesterde en begerig als een kind van de beker met ijs snoepte. Het geroezemoes van de oude vrouwenstemmen ging echter ononderbroken door.

Haar stiefvader kwam de hoek van 31st Street om en liep de straat in, terwijl hij de kinderwagen voor zich uit duwde. Octavia keek naar hem terwijl hij van 31st Street naar 30th Street wandelde en weer terug. En zoals de ironie van haar moeder haar in de war gebracht had, zo vertroebelde de zorgzaamheid van haar stiefvader haar gevoelens. Want ze haatte hem omdat hij alleen maar wreed, gemeen en slecht kon zijn. Ze had hem haar moeder zien slaan en als een tiran tegen zijn stiefkinderen zien optreden. In de vervagende herinneringen aan haar jeugd had hij haar moeder te snel na de dood van haar vader het hof gemaakt.

Ze had best even naar de slapende baby willen kijken, het kleine zusje dat ze zo hartstochtelijk liefhad, ondanks het feit dat het een kind van haar stiefvader was, maar ze kon het niet verdragen tegen hem te praten of in zijn koude, blauwe ogen of naar zijn norske, hoekige gezicht te kijken. Ze wist dat haar stiefvader haar net zo fel haatte als zij hem en dat zij ergens bang voor elkaar waren. Hij had haar nooit durven slaan zoals hij Vinnie soms sloeg. En ze zou de klappen die hij zijn stiefzoon gaf nog niet zo erg gevonden hebben, als hij zich op andere terreinen meer als een vader gedragen had. Maar altijd bracht hij geschenken mee voor Gino, Sal en Aileen en nooit voor Vincent, terwijl die toch ook nog maar een kind was. Ze haatte hem ook omdat hij Vincent nooit met zijn eigen kinderen meenam op een wandeling of om hun haren te laten knippen. Ze was bang voor hem omdat hij vreemd was – de kwade, geheimzinnige vreemdeling uit een boek, de blauwogige Italiaan met het satanische gezicht, en toch wist ze dat hij in feite niet anders was dan een ongeletterde boer, een arme, verachtelijke immigrant die zich heel wat verbeeldde. Op een keer had ze gezien hoe hij in de ondergrondse voorwendde de krant te lezen. Ze was hard naar haar moeder toe gelopen en lachend had ze haar op neerbuigende toon verteld

wat ze gezien had. Haar moeder lachte alleen maar op een eigenaardige manier en had niets gezegd.

Nu was een van de in het zwart geklede vrouwen een verhaal aan het vertellen over een slecht, jong, Italiaans meisje (dat natuurlijk in Amerika geboren was). Octavia luisterde aandachtig: ‘Ja, ja,’ zei de vrouw, ‘ze waren een maand getrouwd en hun wittebroodsweken waren net afgelopen. O, ze hield van hem. Bij zijn moeder thuis zat ze altijd op zijn schoot. Als ze ergens op bezoek gingen, hield ze zijn hand vast. Zo...’, haar knokige handen met vingers vol wratten strengelden zich liefdevol en obscene in haar schoot ineen, ‘en toen gingen ze dansen, in de kerk! De dwaasheid van die jonge priesters, die zelfs niet eens Italiaans spreken! Haar man won een prijs en sloeg tegen de grond, dood. Zijn arme hart, hij was altijd al ziekelijk geweest. Zijn moeder had hem steeds gewaarschuwd en voor hem gezorgd. Maar nu! De jonge bruid, die op dat ogenblik met een andere man danste, werd verteld wat er gebeurd was. Maar denk je dat zij zich naar haar geliefde haastte? Ze begint te gillen en schreeuwt: “Nee, nee. Ik kan het niet.” Ze is bang voor de dood, als een kind en niet als een vrouw. De geliefde ligt in zijn eigen water, alleen, maar op dit ogenblik houdt ze niet meer van hem. Ze schreeuwt: “Nee, ik wil er niet naar kijken.”’ Zia Louche zei gemelijk, en de manier waarop ze het zei gaf duidelijk de dubbelzinnige betekenis van haar woorden aan: ‘Ha! Je kunt er gerust zeker van zijn dat ze ernaar keek toen het nog levend was!’ De vrouwen in het groepje begonnen onbeheerst te lachen, en uit de andere, verspreide groepjes gingen jaloerse blikken naar het luidkeels lachende stel. Octavia walgde ervan en ze maakte er zich kwaad over dat zelfs haar moeder niet kon nalaten verrukt te glimlachen.

Er waren nog andere belangrijke feiten. Lucia Santa en Zia Louche stonden eensgezind tegenover de rest van het groepje in verband met een oude geschiedenis, de precieze details van een schandaal dat twintig jaar geleden in Italië had plaatsgevonden. Het amuseerde Octavia te zien hoe haar moeder het eens was met Zia Louche en hoe het ouwe mens dapper ten strijde trok voor haar moeder, waarbij ieder van hen de ander behandelde als was ze een hertogin. Hoe haar moeder zich tot Zia Louche wendde en eerbiedig vroeg: ‘*E vero, comare?*’ waarop Zia Louche altijd op aanmatigende toon antwoordde: ‘*Sì, signora.*’ Tegenover de anderen gaf ze geen blijk van familiariteit. Octavia wist heel goed wat erachter stak: haar moeders dankbaarheid voor die waardevolle bijstand tijdens het uur van haar grootste verschrikking.

Maar het twistgesprek werd zo uitgesponnen dat het Octavia begon te vervelen en ze stond op om naar haar kleine stiefzusje te gaan kijken. Ze staarde in de kinderwagen zonder haar stiefvader te groeten en keek naar het kleine meisje met een overweldigende tederheid, een gevoel dat ze zelfs niet

had voor Vincent. Vervolgens liep ze naar de hoek van 31st Street om te kijken of Gino daar was. Ze zag hem spelen en zag ook de kleine Sal op de stoeprand zitten. Ze bracht Sal naar haar moeder. Alleen Vinnie was nu nog zoek. Toen ze omhoogkeek zag ze hem hoog boven zich op de vensterbank van hun appartement zitten, donker en volmaakt stil, alsof hij hen allen bewaakte.

Frank Corbo, die somber was gestemd, keek hoe zijn grote stiefdochter zich over de baby boog. Vreemd, door zijn blauwe ogen, en een voorwerp van vermaak (welke Italiaanse man reed er nu 's avonds met zijn baby in een kinderwagen?), ongeletterd en dom, zag hij de schoonheid van de stenen stad in het duister en voelde hij de haat van zijn stiefdochter zonder die met haat te beantwoorden. Het scherpe, magere gezicht verhulde een woordloze en verterende angst. Zijn leven was een droom van schoonheid, die hij wel aanvoelde, maar niet begreep, een leven van liefde, welke liefde vervormd werd tot wreedheid. Ontelbare schatten trokken als schaduwen voorbij, de wereld was buitengesloten. Op zoek naar bevrijding wilde hij vannacht de stad uit gaan en zijn gezin verlaten. Tijdens de vroege ochtenduren, als alles nog stil was, zou hij wel een vrachtwagen van de een of andere boerderij tegenkomen en dan zou hij zonder een enkel woord verdwijnen, zonder ruzie en zonder klappen uit te delen. Hij zou op de bruine en groene zomerse velden gaan werken, vrede verwerven door liefde, en zijn krachten zouden terugkeren.

Hij leed. Leed zoals een doofstomme lijdt die de schoonheid die hij aanschouwt zou willen bezingen, die zijn verdriet niet kenbaar weet te maken. Hij voelde liefde, maar kon die liefde niet kenbaar maken. Er waren rondom hem in de kamer te veel slapende mensen, te veel wezens liepen er rondom hem in de straten. Hij droomde afschuwelijke dromen. In zwarte kleren gehuld cirkelden zijn vrouw en kinderen om hem heen, en zij trokken dolken uit hun voorhoofden. Hij had het uitgeschreeuwd.

Het was laat, heel laat. De kinderen hadden al in bed moeten liggen, maar nog steeds was het binnen te warm. Frank Corbo zag zijn zoon Gino op een woeste manier voortrennen in een soort krijgertje spelen dat voor zijn vader onbegrijpelijk was, evenals de Amerikaanse manier van spreken van het kind, de boeken en dagbladen, de kleuren van de nachtelijke hemel, de schoonheid van een zomeravond en al de vreugden van de wereld waarvan hij zich afgesneden voelde, alle door leed gekleurd. De wereld was een groot mysterie. Onmetelijke gevaren waar anderen hun kinderen tegen wisten te beschermen, zouden hem en degenen die hij liefhad in het stof doen bijten. Zij zouden zijn kinderen leren hem te haten.

Maar nog steeds duwde de vader die nooit zou weten dat hij gered zou worden, de kinderwagen door de straat. Hij kon niet weten dat zich diep in

zijn bloed, in de kleine, geheimzinnige cellen van zijn hersens, een nieuwe wereld vormde. Langzaam, dag voor dag, na elk nieuw leed, na elke verloren schoonheid die door een andere schoonheid werd gevolgd, verbrokkelden de muren van de wereld die hij vreesde in het tijdloze van zijn geest, en binnen een jaar zou zich een nieuwe, fantastische wereld aandienen, waarvan hij de god en de koning zou zijn. Zijn vijanden zouden verschrikt zijn en bevreesd, degenen die hij beminde zouden voor eeuwig verloren zijn en niettemin zou dit verlies van liefde niet gevoeld worden en zou hij geen rouw kennen. Een wereld vol chaotisch leed dat hij zou verdrinken in extase, en alle mysterie en vrees zouden uitgebannen zijn. Hij zou vrij zijn. Maar het zou als bij toverslag gebeuren en geen enkele zinspeling of waarschuwing zou het hem van tevoren aankondigen. Nu, in deze nacht, zou hij zijn vertrouwen stellen in een enkele zomer, waarin hij de aarde zou bewerken zoals hij lang geleden had gedaan, als jongen in Italië.

De wereld heeft voor kinderen een speciaal licht en geluiden zijn betoverend. Gino Corbo scharrelde tussen het lawaai van de locomotieven door, ontweek het zachte licht van de lantarens, hoorde hoe de jonge meisjes lachten en speelde zijn spel zo intens dat zijn hoofd er zeer van deed. Hij rende heen en weer door 31st Street en probeerde andere kinderen te vangen of hen in te sluiten. Maar altijd stond er wel een met de rug tegen de muur en met uitgestrekte hand. Een keer werd Gino zelf bijna gevangen, maar een taxi sneed zijn tegenstanders de weg af en hij wist naar zijn eigen kant van de straat terug te rennen. Hij zag dat zijn vader naar hem stond te kijken en terwijl hij op hem afrende, riep hij: 'Geef me een cent voor een ijsje.' Snel griste hij het muntje weg en rende Tenth Avenue af. Een prachtig planetje kwam in hem op. Hij probeerde onopgemerkt langs zijn moeder en haar vriendinnen te komen, maar Zia Louche greep hem bij een arm en hield hem staande, met haar benige vingers als een stalen klem om zijn magere pols.

Zijn verbijsterde, ongeduldige ogen zagen een kring van oude vrouwen, sommigen van hen met behaarde gezichten of zelfs met een beginnend snorretje. Hij wilde ervandoor en, bang dat het spel tot een eind zou komen, probeerde hij de benen te nemen. Maar Zia Louche hield hem gevangen als een vlieg en zei: 'Rust wat uit; ga bij je moeder zitten en rust wat uit. Anders ben je morgen ziek. Voel maar eens hoe je hart bonst.' Ze legde haar verschrompelde hand, die op een klauw leek, tegen zijn borst. Wild probeerde hij zich los te rukken, maar het oudje hield hem stevig vast en zei op een toon waaruit haar onstuimige liefde voor Gino bleek: '*Eh, come è faccia brutta.*' Al wat hij eruit begreep was dat ze hem lelijk noemde en dat maakte hem rustig. Hij keek naar het kringetje vrouwen. Ze lachten, maar Gino wist niet dat ze lachten omdat ze verrukt waren over zijn verlangen om weg te komen en om zijn sprankelende ogen.

Hij spuugde naar Zia Louche op de manier waarop Italiaanse vrouwen zogenaamd spugen als ze tijdens een ruzie hun minachting willen tonen. Het schonk hem zijn vrijheid en hij reageerde hier zo snel op dat de klap die zijn moeder hem gaf, hem nauwelijks raakte. Hij rende de hoek om en zijn plan was om via 30th Street naar Ninth Avenue te rennen, dan naar 31st Street en via deze naar Tenth Avenue. Als hij het blok helemaal rond was gelopen, zou hij zich uit de duisternis plotseling op de jongens storten en zo met een magistrale zet de vijand vernietigen.

Maar toen hij op volle snelheid in de richting van Ninth Avenue rende, vormde een rij vreemde jongens een muur die hem de weg versperde. Nog sneller roffelden zijn voeten over het plaveisel en hij stormde dwars door de gevormde muur, waar hij de tegenstanders ontredderd achterliet. Grijpende handen scheurden zijn hemd en de wind stroomde langs zijn gezicht. Op Ninth Avenue kwamen de jongens achter hem aan, maar toen hij de donkere 31st Street in sloeg, durfden ze hem niet meer te volgen. Gino deed het nu wat kalmer aan en liep behoedzaam langs de stoepen van de huizen. Hij was nu aan het andere einde van het plein, en beneden hem, aan het einde van de straat en vlak bij Tenth Avenue, zag hij in de door de straatlantarens gevormde flauwe lichtkringen zijn vrienden als ratten heen en weer schieten. Het spel was nog steeds aan de gang en hij was dus niet te laat.

In het beschermende donker rustte hij wat uit en liep toen heel behoedzaam en vooral langzaam door de straat. In de kamer van een souterrain zag hij een klein meisje dat met haar hoofd op haar arm gesteund tegen de muur leunde, en haar ogen op die manier beschermde tegen het koude, kunstmatige licht in een lege verlaten kamer. Gino wist dat het meisje verstopperdje speelde en dat, indien hij wachtte, de verlaten kamer als bij toverslag plotseling weer gevuld zou zijn met gillende en schreeuwende meisjes. Maar hij wachtte er niet op en vermoedde op dat ogenblik niet dat hij zich dit eenzame meisje altijd zou herinneren. Een meisje dat haar ogen sloot en met haar hoofd tegen een wit en blauw geverfde muur wanhopig was en nooit van houding veranderde en alsof hij, door niet te blijven staan, haar daar voor altijd, alsof zij betoverd was, had achtergelaten. Hij liep verder.

Een flauw schijnsel deed hem opnieuw stilstaan. Hij huiverde. Voor het open raam keek een oude Ierse vrouw, met haar hoofd op een met bont bekleed kussen, naar hem terwijl hij door de lege, stille straat liep. In dat zwakke, geelachtige licht was haar hoofd benig van ouderdom en haar smalle, door haren omzoomde mond was door het licht van een gewijde rode kaars als door bloed gekleurd. Achter dit dierlijke gezicht en nauwelijks zichtbaar in de in schaduwen gehulde kamer zag hij een vaas, een lamp en een gesneden beeld die hem als oude beenderen toeglansden. Gino keek haar aan. Haar groetende grijns ontblootte haar tanden. Hij rende weg.

Nu hoorde hij de kreten van zijn vrienden. Hij was niet ver meer van de lichtkringen op Tenth Avenue. Hij kroop weg op de treden van een kelder, verscholen, sterk en klaar om toe te slaan. Het kwam nooit bij hem op om angst te hebben voor het donkere souterrain onder hem en evenmin voor de donkere nacht. Hij vergat hoe boos zijn moeder op hem was en leefde slechts voor dit ene ogenblik, het ogenblik dat hij het licht zou binnendringen en vernietigen.

Ver boven Tenth Avenue zat Gino Corbo's stiefbroertje, de dertienjarige Vincenzo Angeluzzi, te peinzen in het zachter geworden fluisterende geluid van de zomeravond dat vanaf de straat naar hem opsteeg. Peinzend zat hij op de vensterbank, de lange rij kamers achter hem donker en leeg, de deur van de hal naar de keuken veilig en secuur op slot. Hij had zichzelf verbannen.

Zijn droom over de zomer, de vrijheid en het spel op straat was hem ontnomen. Zijn moeder had hem verteld dat hij de volgende morgen zou gaan werken voor de panettiere, zou werken tot hij bij het aanbreken van de herfst weer naar school zou gaan. Dat betekende dat hij in de gloeiend hete zon zware manden met brood zou moeten dragen terwijl de andere jongens in de rivier zwommen, honkbal speelden en achter op de trolleybussen sprongen om wat van de stad te zien. Lekker in de schaduw citroenijs eten zou er niet meer bij zijn, net zomin als een boek lezen tegen de muur van Runkels fabriek. Om nog maar te zwijgen van een gokspelletje om stuivers. Hij was een bespieder op de westelijke muur van de stad, alles woog zwaar op zijn ziel en zijn levenslust, de dorre vlakke van het spoorwegemplacement, de stalen rails, de lege goederenwagons, de locomotieven die smerige, rode vonken uitbraakten en hun waarschuwend gefluit lieten horen. De Hudson vormde een zwart lint langs de onregelmatige oever van New Jersey.

Suffend zat hij daar op de vensterbank en het geroezemoes van stemmen steeg als een zwakke kreet naar hem op. Ver onder zich zag hij de rode lanternen van de voorrijder die de goederentrein van St. John's Park begeleidde. De kinderen beneden hem speelden verder en met een soort sombere voldoening wachtte hij op hun blijde kreten, terwijl hij zijn eigen bittere gevoelens smaakte van hun plezier niet te kunnen delen. Even later liepen de kinderen schreeuwend en gillend de trappen van de brug op, om daar te wachten op de wolken stoom die hen onzichtbaar zouden maken. Vincent was nog te jong om te begrijpen dat hij van nature zwaarmoedig was en dat dit zijn zusje Octavia zo wanhopig maakte dat ze geschenken en snoep voor hem meebracht. Toen hij nog maar net kon lopen nam Octavia hem bij haar in bed om hem verhaaltjes te vertellen en versjes voor hem te zingen, zodat hij met een glimlach in zijn herinnering zou inslapen. Maar niets kon zijn natuur veranderen.

Ver onder zich hoorde hij de schelle stem van Zia Louche in een ruzieachtig gesprek en hoe de krachtige stem van zijn moeder haar steunde. Hij voelde een wrok bij zich opkomen dat dit oude wijf zijn peetmoeder was en dat het gouden vijf-dollarstuk, dat zij hem op iedere verjaardag gaf, altijd betaald moest worden met een zoen - een zoen die hij haar alleen maar gaf omdat het zijn moeder gelukkig stemde. Hij vond zijn moeder erg mooi ook al was ze dik en altijd in het zwart gekleed en hij gehoorzaamde haar altijd.

Maar Zia Louche was er zelf de oorzaak van dat hij haar haatte zo lang hij zich kon herinneren. Toen hij, heel lang geleden, nog tussen de voeten van zijn moeder op de keukenvloer speelde, placht ze hem altijd op te nemen. De beide vrouwen waren altijd in een opgewonden gesprek gewikkeld, zonder hun in het bijzijn van anderen gebruikelijke formaliteit, en tijdens die gesprekken riepen zij met een zeker genot de in de loop der jaren geleden tegenslagen in hun herinnering op. Soms viel er een stilte en keken de beide vrouwen hem peinzend aan terwijl ze van hun kopje koffie genoten. Dat was dan altijd het ogenblik dat Zia Louche tussen haar door de tijd bruin geworden tanden een zucht slaakte en met een soort hopeloos en boos medelijden tegen de kleine jongen zei: '*Ah, miserabile, miserabile*. Je vader stierf voor je geboren werd.' Die opmerking vormde altijd een soort climax en daarna ging het oude mens steevast op een ander onderwerp over. Verlost van haar aandacht en alleen gelaten, keek hij dan verbijsterd naar zijn moeder en zag hij hoe haar gezicht verbleekte en haar ogen rood werden. Ze strekte dan haar hand naar hem uit om hem even aan te raken, maar nooit zei ze iets.

Beneden in de straat zag Vincent zijn zusje Octavia opstaan om naar de baby te gaan kijken. Hij haatte haar ook, want ze had hem verraden. Ze had niet geprotesteerd tegen het feit dat zijn moeder hem had laten werken. De voorrijder van de trein reed op dat ogenblik onder de brug door en Vincent zag hoe zijn broer Larry als een echte cowboy te paard zat. Van waar hij zat kon hij zelfs het getrappel van de hoeven op de kinderhoofdjes horen. De kinderen zowel als de brug verdwenen in een wolk van stoom die door de locomotief werd uitgestoten. Begeleid door een enorme regen van vonken reed de trein het spoorwegemplacement op.

Het was al laat en de nachtelijke lucht had de stad wat afkoeling gebracht. Zijn moeder en de andere vrouwen pakten hun krukken, stoelen en kisten en riepen hun mannen en kinderen. Zijn stiefvader reed de kinderwagen naar de deur die toegang gaf tot het appartementsgebouw waarin de familie woonde. Het was tijd om voorbereidingen te treffen voor de nacht.

Vincent verliet zijn zitplaats op de vensterbank, liep door de slaapkamers naar de keuken, maakte de deur naar de hal open en opende daarmee het

huis voor zijn familie. Vervolgens pakte hij een enorm Italiaans brood en sneed er drie dikke, knapperige boterhammen af, waar hij wat wijnazijn over goot en vervolgens dikke, groengele olijfolie. Hij deed een stap achteruit en bestrooide ze alle drie met zout, waarna hij met voldoening naar zijn werk keek. Het grove brood zag er met de plekken vetzig groen en de spikkeltjes rood van de wijnazijn verrukkelijk uit. Gino en Sal zouden maar wat blij zijn met dit hapje voor zij hun bed opzochten. Ze zouden er vast geen kruimeltje van overlaten. Hij wachtte. Vanuit de straat hoorde hij door de nog openstaande ramen en vervolgens langs de gang tussen de kamers de aanhoudende kreet van Gino. Die kreet deed Lucia Santa met de baby in haar armen doodstil staan. Octavia, die op de hoek van 30th Street stond, draaide zich om en keek in de richting van 31st Street. Aan de andere kant van de straat wendde Larry zijn paard. Gino's vader, wiens slapen klopten van angst, begon vloekend hard te lopen. Maar de kreet van het kind was slechts een kreet van hysterische triomf. Gino was uit de duisternis naar voren geschoten, was om zijn vijanden heen gezwenkt en schreeuwde nu: 'Verbrand de stad, verbrand de stad.' Nu hun spel hiermee tot een einde was gekomen, kon hij niet ophouden deze magische woorden uit te schreeuwen, evenmin als hij kon ophouden met rennen. Hij stevende met grote sprongen op de enorme, dreigende gestalte van zijn moeder af, herinnerde zich toen hoe hij Zia Louche beledigd had en zwenkte vervolgens om haar heen door de deur, de trappen op naar hun appartement.

Lucia Santa, die stellig van plan was hem een goed pak slaag te geven, stond verbijsterd door een woeste trots en een groot gevoel van liefde voor de wilde vreugde van haar kind. De energie, de geestdrift die zij eens zou moeten breken. Zonder hem met een vinger aan te raken liet ze hem langs haar gaan.

De Napolitaanse Italianen verdwenen uit de donkere straten en lieten de stad het gekletter van de hoeven op de kinderhoofdjes, toen Larry Angeluzzi zijn paard in galop naar de stal in 35th Street bracht.